

POTUCHA (28) *sb f*

o oraz a jasne.

sg *N* potucha (4). ◇ *G* potuchy (8). ◇ *A* potuchę (11). ◇ *I* potuchą (5).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Dobra zapowiedź na przyszłość, nadzieja, pociecha; dobre samopoczucie; spes (bona) Mącz, Modrz, Cn; animus, anticipatio, omen, praerogativa, praesumptio Cn (17) : W thym Psálmie zámyka fie potuchá y prosbá. Otuchá w fwym wćifku y w nieprzyacıół ízczyćściu. Leop Ps 38 arg.*

potucha komu (3): Nadobna potuchá wiernemu/ czym fie od íprzećiwnikow ciełzyć ma/ gdyż íam Pan íelt zapłátá złemu. LubPs O marg, cc5 marg; Potuchá ludziom wćiśnionym/ íż ácz thu bywáiá trapieni od okrutnikow/ íednák tho znác máiá/ że íáko trawá bez władzy íi okrutnicy zginá. Leop Ps 128 arg; [HistTroj I4v]. [Cf też »da(wa)ć potuchę«, »[(u)]czynić potuchę«.]

potucha w czym (1): Wziawłfy íobá wiäre/ skruche Znaydzieś tam pretka potuchę Wkázdem fwojem niedółtátku A ínac wnaywiefłsem vpadku RejKup ee3.

Ze zdaniem przydatkowym [w tym z zapowiednikiem: ta (1); íż (2), żeby 'że' (1)] (3): ktoremi [wymysłami szatana] náłfy Duchowni obczázali Sumniénia Ludczkie/ albo ye też vprefpiecalj daiác íem tę potuche że by dla nich mieli być zbawieni RejKupSekl a5; Potuchá wiernym/ íż áni grozámí/ áni prózbámí/ áni dáry nye odwyodá wiernych od páná fwoyego. LubPs cc5 marg; Leop Ps 128 arg.

Zwroty: »da(wa)ć (a. [podawać]) potuchę; dodać (a. podawać, a. [dodawac]) potuchy« [w tym: komu (6), o czym (1)] = adducere a. fovere spem Mącz; inicere spem Modrz [szyk zmienny] (5;2): RejKupSekl a5; BielKron [85²]v; Applaudo fere idem quod simplex, Wefelę fie s kim/ Przipochebiam komu/ Podáyę potuchy/ Wefelőści y dobrej myfli Mącz 303c, 135b, 407c; RejPos 256v; Lecz zmárłe íeflibyś tylko chwalił/ á tego niewłpominał co ma być gániono/ á cóż ínzego czyníłz/ íedno dawáłz potuchę żywym/ że będą tego mnimánia/ íákoby ípráwy ich chocia wysławiánia niegodne/ dla bogactw y máiętności práwie áż do niebá wywyżfzáne być miály? ModrzBaz 61v; [Bo też y on święty Krol Iudłki Ioláfát czáfu oney wielkiej trwogi [...] dodawáiác íwemu ludowi potuchy/ kazał wierzyć w Bogá/ y w Proroki íego BudArt M6; ArgWykład 39/157; HistTroj I4v].

»[(u)]czynić [komu] potuchę« [szyk zmienny] (1): Cefarz [...] czyníł włzem dobrá potuchę/ y vpominał/ áby ítali byli BielKron 227; [Teraz gdybyście się WM ruszyli nazad nieprzyacielowi potuchę tem uczynicie, a tym którzy do WM ciągná serca byście też nie przydali. ListyZygmAug 1561/346].

»potuchę wziąć, [brać]« [w tym: z czego (2), [czego]] [szyk zmienny] (2): Nakoniec gdy widział íż fie boćiani z miáfá y zdziećmi fwymi w pole prowadzili: wziawłfy z tákiego godłá potuchę/ mocná ręká Aquiliiey dobył. SkarŻyw 317; wiele ich z bráciey w Pánie/ potuchę wziawłfy z okow moich [in Domino confidentes vinculis meis]/obficiey śmieli bez boiáźni fłowo Boże opowiedác. WujNT Philipp 1/14; [y włsem grzełfnem ludziem vkázuiemy z Ianem fwíetyym przyczyncę náłfego/ v Bogá oycá/ Iezu Krytá ípráwiedliwego/ Aby s tąd káždy grzełfny potuchę brał odpullćzenia grzechow fwoich ZebrzydOdpow d3].

Wyrażenia: »dobra potucha, [potucha dobra]« (5): Bo ífcie zdobrá potuchá Kogo bog naidzie tą íkruchá. RejKup l6v; BielKron [85²]v, 227; Mącz 135b; á choremu dobrá potuchę vkázác/ Aby go

nie zámęcił *SienLek* 24; [A podawayącz ym potuchę dobrą powiedział ym widzenyje ktoremu [*lege*: ktore mu] pan Bug ukazał cziefząc go wmodlytwie iego *ArgWykład* 39/157].

»mocna potucha« (1): iefzcze ktemu mocną nam pothuchę dawałz/ o tey fwiętey opátrznosci fwoiey/ ábychmy fie nie lękáli nic w przygodach swoich *RejPos* 256v.

[*Szereg*: »potucha ani pociecha«: wżyfcy Troiánie Troiluía wielbili chwalili iz ták męźnie sóbye z nieprzyaciołmi poczynał/ prośili áby ták do końca trwał á Grekom potuchy áni pociechy żadney nie dawał ták żeby kiedy gorę mieć mieli *HistTroj* 14v.]

2. Podnieta, zachęta; impulsio, impulsus Mącz (11) :

potucha na co (2): *LibMal* 1544/91; Pan [*tj. król*] takže pewnie bi bel gniewu wijal y frogofci gdi bi bel potuchi nato niemial *PaprUp* G.

Zwroty: [»do czego] potuchę brać«: żeby źli ludzie do rośpułtnosci śmiałość i potuchę bráli *BudUrząd* 52v.]

»dodawać potuchy; dać potuchę« [*w tym*: do czego (2), komu (3)] [*szyk zmienny*] (3;3): *LibMal* 1544/9; *ModrzBaz* 62v; Ale nietrzebác młodym dodawać potuchy *WyprPl* A2v; *KołakSzczęśl* A4; *ZAwitay* trunku święty/ dawno požądány/ [...] Kto fie tylko náwinie: z káżdym bitwę wznawiałz. Nuż też do dyngowánia/ wnet że dałz potuchę/ Kto fie w tobie rolkocha/ iuż niedba o fkruchę. *PaxLiz* Dv.

»mieć potuchę« [*w tym*: od kogo (1)] (2): *PaprUp* G; Y ták on dobry człowiek zápomniałzy dźiádow: Hárdy z cudzego chlebá/ y z Pánfkich obiádow. Koń go nośi/ Krol żywi: tchnie Pánfkimi duchy: Tyle broi/ ile ma od Páná potuchy. *KlonWor* 56.

Wyrażenia: »dobra potucha« (1): A przedsię nietylko ci ktorzi krzywda iáką wzbudzeni popędliwosci fwey wodze popuľzczáią iz fie młzczą: ále y drudzy toż rozumieią/ y mowią/ ktorzych żadna krzywda niedolega: ktorzi ludziom iuż záiátrzonym y fśáleiącym/ dodawáią zdánien y powagą fwą dobrej potuchy [*addunt pondus iudicii et autoritatis suae*]. *ModrzBaz* 62v.

»potucha do złego« (1): Tám grzech y fwą przewrotnosc w sobie wychwalaía Y potuchy do złego więcey dodawáią. *KołakSzczęśl* A4.

Szeregi: »rada ani potucha« (1): alye na kradzyefch radi zadney yemv nygdi nyedall, any pothuczi [!]. *LibMal* 1544/91.

[»śmiałość i potucha«: *BudUrząd* 52v cf »potuchę brać«.]

Wyrażenie przyimkowe: »za potuchą [*czyją*: pron poss (2), G sb i pron (2)]« = *impulsione, impulsu* *Mącz* (4): mistrz ten [...] daje się słyszeć, iz się kusić chce o pruskie ziemie za potuchą snadź inych. *Diar* 23; *Impulsione* tua iam factus sum hilarior, Zá potuchą twoyą. *Mącz* 287c, 287b; Ale tym Witoldowe przedfiewzięcie vhamowác fie nie dáło/ zwłászczá zá potuchą iáko fie powiedziáło Pánow koronnych fámych *StryjKron* 562; [[*Witold*] Pod Wilno prosto ciągnął za potuchą Rusi *StryjPoczqt* 319, 284].

Synonimy: 1. »dobra myśl«, *nadzieja, oczekawanie, pociecha, spodziewanie*; 2. *pobidka, pobudka, pochop, podniata*.

Cf **OTUCHA, POTUCHNIENIE, POTUSZENIE**